

Det har gått många år sedan genusforskningen gjorde entré i dansk historievetenskap. Vilken status har den i dag? I denna artikel studerar Rikke Juel Madsen hur genusperspektiv upplevs och bedöms av några verksamma universitetslärare i historisk metod. I intervjuerna formuleras exempelvis åsikter om vilken plats genusperspektiv bör ha i den historiska forskningen och vilken intellektuell standard genusforskningen har. Det finns en del utmaningar kvar för genusforskningen, konstaterar författaren.

Kønsforskningens status i et dansk faghistorisk felt

Rikke Juel Madsen

Siden kønsforskning for ca. 40 år siden gjorde sin entre på universiteterne, har feltet kæmpet for at blive en selvstændig disciplin og samtidig en integreret del af de eksisterende, traditionelle fag. Denne kamp har også fundet sted inden for historiefaget. Den norske kvinde- og kønshistoriker Inger Elisabeth Haavet påpeger i en artikel om de Nordiske Kvindehistorikermøder at "[...] feltet er blitt stuert og integrert i universitetenes institusjonelle struktur i langt høyere grad enn i hine første kampdager".¹ Gennem årene er der kommet flere forskere til kvinde- og kønshistoriefeltet i Norden, påpeger Haavet, især i Sverige og Finland, men også i Danmark og Norge. Den danske mail-liste for kvinde- og kønshistorie² og et blik de seneste års nyhedsbreve fra International Federation for Research in Women's History vidner også om, at der bliver bedrevet dansk kønshistorie i form af afhandlinger, monografier, artikler, seminarer m.m. Haavet mener samtidig, at det "med en viss rett [kan] hevdes at kjønnshistorien i dag fortsatt fremstår som relativt marginalisert i historiefaget",³ og videre at: "Lokalt oppleves det ofte at kjønnsperspektivet i kurs, pensum og forskning er noe som stadig må påpekes og forsvares. Sentral policy og goodwill gir ikke automatisk lokal implementering."⁴

Jeg vil i denne artikel kaste lys over kønsforskningens betydning og status i et dansk historiefagligt felt. Jeg vil argumentere for at kønsforskning får betydninger, som står i modsætning til centrale fænomener i en dansk historiefaglig selvforståelse. De betydninger som kobles til kønsforskning, har ikke udelukkende, men overvejende, negative konsekvenser for kønsforskningens status, dvs. hvordan kønsforskning får betydning som (il)legitim i et histo-

riefagligt rum, og i hvilken grad kønsforskning anerkendes som en værdifuld spiller i feltet.

Kamp om historiefaget

I historiefaget er der kampe om, hvilke praksisser der skal karakterisere feltet. På dét punkt adskiller historiefaget sig ikke fra andre fag. Et blik på de seneste års numre af *Scandia* vidner både om et mangfoldigt historiefag med et hav af forskellige tilgange samt anerkendelse af at historiefaget er og skal være et bredt felt, men også om forskellige diskussioner af, hvilke krav der bør stilles til historisk forskning, og hvordan faget bør forholde sig til udfordringer og forandringer i faget.⁵ Sådanne diskussioner foregår i høj grad i anerkendte tidsskrifter og på konferencer, hvor forskere debatterer med udgangspunkt i deres egne forskningsområder. Men det er ikke udelukkende trykte publikationer, offentligt udtalte tanker og gennemtænkte og velargumenterede pointer, der danner rammen for forhandlinger om, hvordan historiefaget skal se ud. Subtile og implicitte forhandlinger foretaget af historikere, der måske ikke engang har et ønske om at deltage i kampen, spiller også en rolle – for eksempel når det gælder kampen om kønsforskningens betydning og status i historiefaget. Derfor har det også relevans, hvilken betydning historikere, der ikke selv beskæftiger sig med kønsforskning, tillægger dette felt.

Kvalitative forskningsinterview giver mulighed for at fange uafsluttede overvejelser og ambivalenser i oplevelser og holdninger.⁶ Da jeg er interesseret i, hvilke betydninger kønsforskning umiddelbart bliver forbundet med i historiefaget, og ikke i holdninger, der er dannet på baggrund af afgrænsede og grundige analyser, er interview en oplagt metode; et udvælgelseskriterium har været, at interviewpersonerne ikke (eller kun i mindre omfang) beskæftigede sig med kønsforskning. De syv interview, som denne artikel bygger på, blev foretaget i september 2009. Seks af de syv interviewede historikere havde fast stilling på et dansk universitetsinstitut, én havde en løse tilknytning. Alle er uddannet i historie. Aldersmæssigt lå de fra 30'erne og opefter. Hvis man tæller studietiden med, havde alle interviewpersoner på interviewtidspunktet været "medlemmer" af historiefeltet i mere end 17 år, og for de flestes vedkommende meget længere. Det må betyde, at deres faglige diskurser, deres indvundne erfaringer og perceptionskategorier, i høj grad er formet af historiefeltet.⁷ De interviewedes fornemmelser – og de citerer som fremkommer i analysen – er altså hverken grebet ud af den blå luft eller udtryk for gennearbejdede holdninger og et ønske om at tage stilling til kønsforskning. Men udsagnene er i denne sammenhæng interessante, fordi de henter rationale og betydninger i historiefeltet og er formet på baggrund af årelange engagementer i faget.

Det er et vilkår for forskere, at de ikke kan sætte sig ind i alle fagfelter, men hver dag må vælge og prioritere hvilke områder, han eller hun vil bruge tid på at sætte sig ind i. I denne udvælgelsesproces spiller associationsmønstre knyttet til forskellige felter en faktor i forhold til, om det forekommer attraktivt, relevant og vigtigt at orientere sig og bevæge sig ind i et givet felt. Hvilke betydninger, der knytter sig til forskellige forskningsfelter, er faktorer i formelle og uformelle forhandlinger om, hvilken status forskellige forskningsretninger skal have.⁸ Ikke mindst når en ny forskningsretning opstår og potentielt er katalysator for forandringsprocesser i faget. Fornemmelser er uundgåeligt en medspiller, når det skal besluttes, hvilke bøger man skal bruge sin begrænsede tid på at læse, og når de studerendes læseplaner skal sammensættes. Jeg stiller mig således skeptisk over for et skel mellem fornuftige, gennemtænkte og rationelle tanker og valg på den ene side og fordomme, fornemmelser og følelser på den anden side – også når det gælder historikerens arbejde.

Når jeg spørger til hvilke *betydninger*, der knytter sig til kønsforskning, er jeg løst inspireret af en diskursanalytisk tankegang. Med inspiration fra Laclau og Mouffe forstår jeg en diskurs som foranderlige strukturer af betydning, som konstitueres af relationer mellem tegn. Jeg vil anvende den indsigt, at tegn får betydning i relation til andre tegn og at ”enhver meningsproduktion er produktion af et system af forskelle”.⁹ Eksempelvis får kønsforskning betydning ved at blive sat i relation til kulturhistorie; til teoretisk tung forskning; ved at være noget andet end et ”kønsperspektiv” og som forskning af mindre solid kvalitet. Disse fire betydninger strukturerer analysen i denne artikel.

Seks af de syv interviewede historikere havde undervist i historisk metode inden for de seneste fem år, én i et andet introduktionsfag. De danske metodeundervisere er i overvejende grad mænd, hvilket afspejler sig i kønssammensætningen blandt interviewpersonerne: seks var mænd, én var kvinde. Når jeg har prioriteret metodelærere, er det fordi, metodeundervisningen er et af de centrale steder, hvor fagets tradition og kunnen viderefremmes til fremtidige generationer af historikere. Metodeundervisere befinder sig i en position, som alle historiestuderende møder, og hermed er metodeunderviserne aktive i (re)produktion af fagets historiografiske udvikling og må forholde sig – mere eller mindre eksplicit – til de udfordringer af metodisk og teoretisk karakter, som løbende foregår i faget. Mit valg af metodeundervisere har fået forskellige konsekvenser. Der er nemlig forskel på fagstrukturerne på historieuddannelserne, og hermed forskel på i hvilken kontekst metodeundervisningen foregår. På Syddansk Universitet, hvor jeg selv er uddannet, er der eksempelvis ikke noget fag, der hedder *Historisk metode*. Derimod undervises i *Analysestrategier*, hvori introduktion til kildekritik, som traditionelt har været defineret som den historiske metode (bemærk bestemt form, ental), er inkluderet tillige med introduktioner til forskellige andre metode- og

teoriretninger. På Københavns Universitet er der derimod et fag, som hedder *Historisk metode*, hvor der undervises i kildekritik. Introduktion til andre metoder og teorier ligger i andre fag.¹⁰ Undervisere i Historisk metode vil typisk være historikere, som vil forsvare netop kildekritikken som historiefagets centrale omdrejningspunkt, og undervisere i Analysestrategier vil typisk udfordre kildekritikken som historiefagets centrale omdrejningspunkt. Der er derfor væsentlig forskel på, hvilke videnskabsforståelser interviewpersonerne sandsynligvis, men ikke nødvendigvis, har, afhængigt af om de underviser i eksempelvis Analysestrategier på Syddansk Universitet, hvor mange analysestrategier, metoder og teorier præsenteres, eller i Historisk metode på Københavns Universitet, hvor kildekritik er det centrale omdrejningspunkt.

Som vi skal se i analysen, kobles kønsforskning på forskellige måder til teori – både i interviewmaterialet og i tekster skrevet af kønsforskere/kønshistorikere om kønshistorie. Den danske historiker Dorthe Gert Simonsens undersøgelser viser, at historiefaget har haft betænkeligheder ved ”for meget teori”, og at teori har fungeret som historiefagets ”anden”.¹¹ Det vil sige den modsætning, som faget har fået sin selvforståelse i forhold til. Historikeren Jan Ifversen påpeger (med en kritisk vinkel), at kildekritikken har været det, som har gjort historiefremstilling til videnskab.¹² Hvis vi fastholder kildekritik og teori som dikotomiske kernebegreber i kampen om historiefaget, tyder det på, at mit valg af metodeundervisere – som underviser i kildekritik og i nogle tilfælde også i andre teorier og metoder – har betydet, at jeg har fået en overrepræsentation af historikere, som er positioneret tæt på kildekritikken og et stykke fra teori og hermed kønsforskning. Det forekommer derfor sandsynligt, at andre udvælgelseskriterier ville have betydet, at materialet samlet set ikke rummede så mange udsagn, der på forskellig måde var præget af afstand til kønsforskning, som nogle af dem vi om lidt skal se i analysen. Det er altså værd at huske på, at metodeundervisere ikke er repræsentative for historiefaget. De metodeundervisere som har deltaget er heller ikke udvalgt ud fra repræsentationsprincipper, hvor jeg har bestræbt mig på at få så mange forskellige faglige positioner som muligt repræsenteret eller et passende antal deltagere tilhørende bestemte sociale kategorier (fx køn og alder); det ville ikke give mening med så lille et materiale.

Udsagnene kan derimod læses som eksempler på, hvordan det i et historiefagligt felt ikke udelukkende, men *også* er meningsgivende at tale om kønsforskning. Udsagnene kan læses som tanker, holdninger og positioner, der er genkendelige som meningsgivende i historiefaget, og som i kraft af aktørernes positioner som metodeundervisere er med til at udstikke betydning til fremtidige generationer af historieforskere. Historiefeltets aktører kan være mere eller mindre enige i eller måske ikke acceptere præmissen for udsagnene, men de er dog meningsgivende og genkendelige i feltet.

De introduktionstekster til køn som et forskningsmæssigt genstandsfelt, som nye historiestuderende møder i undervisningen, er skrevet – ikke udelukkende men i høj grad – af psykologer, sociologer og folk fra andre fag end historie. Det fremgår af læseplanerne for grunduddannelserne i historie på tre danske universiteter 2006–2008; nærmere bestemt for de kurser i de første år på historieuddannelserne, hvor en eventuel introduktion til kønsforskning sandsynligvis ville ligge. Der er altså grund til at tro, at historikere orienterer sig bredt og tværfagligt, og dette er baggrunden for, at jeg i interviewene valgte at benytte begrebet *kønsforskning*, som ofte bruges til at betegne en bredere vifte af forskellige forskningsfelter, eksempelvis kvindeforskning, mandeforskning og queerstudier, som de tager sig ud både som selvstændigt fag og inden for mange forskellige veletablerede fagfelter, og ikke *kønshistorie*, som ofte benyttes til at betegne et smallere forskningsfelt. Selv om jeg som interviewer spurgte til *kønsforskning*, viste det sig dog ikke overraskende at langt de fleste referencer til kønsforskning blev etableret gennem *kønshistorie*. De interviewede var altså villige til at acceptere den præmis, jeg spurgte ud fra: At *kønshistorie* hænger sammen med og har tråde til *kønsforskning*.

Jeg havde pr. mail kontaktet interviewpersonerne og spurgte, om de ville deltage i et kvalitativt forskningsinterview om kønsforskningens betydning. I min kontakt til dem lagde jeg vægt på, at jeg ikke var på udkig efter historikere med en særlig interesse for kønsforskning. Jeg havde som studerende kontaktet dem, og selve interviewene foregik for seks af de syvs vedkommende på hver deres kontor, ét på et offentligt bibliotek. Student-underviserpositionerne blev i disse henseender opretholdt.

Når jeg i interviewene spurgte ind til kønsforskningens betydning, antydede jeg, at jeg har en interesse for kønsforskning, og en forståelse af, at kønsforskning er relevant i historiefaget. Hermed har jeg været med til at forhandle og producere kønsforskningens betydning som relevant. Jeg skabte dermed en ramme for samtalsituationen, hvor det ville være på grænsen af almindelig pli, hvis en interviewperson udtalte, at han eller hun synes, at det er overflødigt eller irrelevant. Alene ved at spørge til kønsforskning, havde jeg positioneret mig og dermed sat en ramme for, hvordan der kunne tales om kønsforskning, uden at situationen blev ubehagelig.

Faktisk gav flere af interviewpersonerne udtryk for netop dette dilemma. Ikke med henvisning til selve den interviewsituation som vi sad i, men flere nævnte, at det i bestemte situationer kan være problematisk at udtale sig kritisk om kønsforskning. Det er især i forbindelse med politisk korrekthed, at vi kommer til at tale om dette. En interviewperson udtrykker eksempelvis, at der er "... forskere der siger 'jamen det [kønsforskning] er også interessant, det de laver der' og det synes de ikke". En anden interviewperson nævner, at det ville være "hamrende politisk ukorrekt", hvis en mand indrømmede, at

han synes, kønsforskning er irrelevant. Interviewsituationen skal altså ikke ses som et "frit rum", men derimod som et rum med normer for, hvordan det er meningsgivende at tale, hvis man gerne vil tages seriøst som samtalepartner. Normerne er på den ene side specifikt skabt af den særlige situation som interviewsituationen udgør,¹³ og på den anden side skabt af de normer som hersker i det felt, som interviewpersonen og jeg befinder os inden for, og som vi taler på baggrund af.

Interviewene var semistrukturerede. Jeg gennemgik således ikke mine forberedte spørgsmål slavisk, men brugte interviewguiden som en rettesnor for hvilke emner jeg gerne ville omkring i interviewene. I første del af interviewene stillede jeg åbne spørgsmål og spørgsmål til deres egne erfaringer med kønsforskning. Eksempelvis spurgte jeg, hvad de forbandt med kønsforskning, om de selv havde mødt noget kønsforskning, og om de brugte køn som kategori i deres egen forskning og undervisning. I sidste del af interviewene spurgte jeg mere specifikt ind til nogle emner, og hermed var det mig som satte disse temaer på dagsordenen som relevante i relation til kønsforskning. Eksempelvis spurgte jeg, hvad de forestillede sig om politisk korrekthed i forbindelse med kønsforskning, og hvad de tænkte om kønsforskning i relation til politisk orienteret forskning. Jeg spurgte til disse emner ud fra en forventning om, at interviewpersonerne ville genkende disse som relevante. Emnerne blev ofte genkendt som relevante af interviewpersonerne, men der er også eksempler på, at interviewpersonerne mere eller mindre eksplicit afviste de emner jeg havde sat på dagsordenen som relevante eller særligt relevante for kønsforskning.

Kønsforskning som kulturhistorie

I interviewene bliver kønsforskning ofte italesat som kulturhistorie. Dette tema kommer ofte op, når der reflekteres over forklaringer på kønsforskningens perifere plads i historiefaget. Eksempelvis siger en interviewperson følgende som en del af en forklaring på, hvorfor studerende ikke efterspørger undervisning i kønsproblematikker:

det er jo nok fordi, kønshistorie dybest set er en form for kulturhistorie, og de kulturhistoriske problemstillinger er sværere at arbejde med end mange traditionelle både politiske og sociale og økonomiske problemstillinger.

Her betegnes kønsforskning som kulturhistorie og noget der adskiller sig fra politisk, social og økonomisk historie. En lignende karakterisering ses også i næste citat, hvor kønsforskning får betydning som noget andet og umiddelbart ikke-relevant i relation til vinkler som eksempelvis politisk historie.

Her svarer en interviewperson på mit spørgsmål om, hvorvidt han inddrager køn i sin undervisning, og han forklarer, hvorfor det ikke er tilfældet:

[...] det er ikke fordi jeg har noget imod det [kønsforskning] på nogen måde, men det er bare ikke de vinkler. Altså mine vinkler er politik, strategi, idehistorie, meget med demokrati [...]

I andre kontekster vil køn være et uomgængeligt emne, hvis temaet er demokrati, men i denne kontekst fungerer køn som et perspektiv, der ikke umiddelbart hører hjemme under denne hat.

Når kønsforskning får betydning som noget andet end politisk historie og som noget der hører sammen med kulturhistorie, slæber kønsforskning nogle betydninger med sig fra kulturhistorie. Den danske etnolog Palle Ove Christiansen præsenterer i bogen *Kulturhistorie som opposition* flere former for kulturhistorie fra historiefagets seneste 100–150 år. Som titlen på bogen indikerer, mener Christiansen, at de forskellige kulturhistorier har det tilfælles, at de ”alle repræsenterer modtræk mod etablerede og ofte mere politiske korrekte faghistoriske bastioner”.¹⁴ Kønsforskning slæber altså nogle betydninger med sig af kulturhistoriens rolle som noget andet end traditionel historie.

I interviewmaterialet får kønsforskning desuden betydning som et politisk, emancipatorisk projekt, hvilket ikke udelukkende, men i overvejende grad omtales som et problem for kvaliteten af den historiske (køns)forskning. Historikeren Bernard Eric Jensen skriver i *Historie – livsverden og fag*, at ”kulturforskning var [...] de områder, venstreorienterede akademikere gik til, da en egentlig marxistisk tilgang mistede sin troværdighed”.¹⁵ Noget tyder måske på, at kønsforskning ikke kun konnoterer til noget politisk på grund af kønsforskningens rod i 70'ernes kvindebevægelse, men at kønsforskning som politisk skriver sig ind i større betydningsstrukturer, hvor koblingen til kulturhistorie også fører nogle betydninger af politisk, venstreorienterede motiverede forskere med sig.

Bernard Eric Jensen skriver desuden, at den kulturelle vending i Akademia skal ses i sammenhæng med fremkomsten af socialkonstruktivisme.¹⁶ Dvs. et teoretisk tankesæt, der fordrer en anden måde at tænke fortiden på og læse fortidens spor på, end man gør, hvis man primært lader sig inspirere af den danske kildekritiks fader, Kristian Erslev eller den svenske ditto, Lauritz Weibull.¹⁷ Hvis Jensen har ret i sin iagttagelse, skal kønsforskningens konnotationer til hhv. kulturhistorie og teoretisk forskning, som næste afsnit handler om, ses som betydninger, der er tæt sammenvævede.

Kønsforskning og teori

Den svenske historiker Monika Edgren har påpeget, at kønsforskning er et relativt teoretisk funderet felt i forhold til et historiefag med en stærk empirisk tradition.¹⁸ I interviewene karakteriseres kønsforskning ikke direkte som et teoretisk tungt felt. Men teori-begrebet klistrer sig alligevel til kønsforskning. En interviewperson svarer som en del af forklaringen på, at kønsforskning ikke spiller så stor en rolle inden for historiefaget, følgende:

Man kan sige, kønsperspektivet forudsætter, at man har interesse også for nogle teoretiske ting, oftest. Altså, det er sådan ligesom et afsæt for det. Man er nødt til at have nogle teoretiske inspirationskilder, hjælpemidler, der gør, at man kan udfolde den der kønsdimension. Og på danske historiske institutter, der er... de er meget empiristiske anlagt, og det er også fint på mange måder, men man kan sige, jeg synes også, der er et teoretisk efterslæb.

I dette citat er historikerens forklaring på, at kønsforskning ikke spiller så stor en rolle inden for historiefaget, at det kræver teoretiske inspirationskilder at integrere et kønsperspektiv, og at der på de danske historiske institutter er et teoretisk efterslæb. Det teoretiske kædes på denne måde sammen med kønsforskning. Det at tænke i køn er ikke noget, man bare kan – det kræver inspiration og hjælpemidler, ifølge dette citat. Med andre ord åbnes der i dette citat for en position til kønsforskning, som en forudsætning for at køn kan udfoldes (kvalificeret). Historikeren vi skal høre i følgende citat inddrager ikke køn i metodeundervisningen, og til det siger han:¹⁹

det synes jeg måske lidt er et problem, fordi jeg jo [redacted] [underviser i historisk metode og teori] og egentlig gerne vil at forskellige perspektiver kommer med. For hvis du ser på de ansatte her på instituttet, [redacted] [redacted] [om kønsfordelingen på det institut hvor interviewpersonen er ansat] de kvinder [som er kommet ind i historiefaget] har jo selvfølgelig også bragt nogle nye emner ind. Både omkring kønshistorie, seksualitetshistorie, men også andre emner. Problemet er at i sådan noget som metodeundervisningen, der er det sgu svært at finde kildeopgaver, som så at sige har det perspektiv. Fordi kilder er kilder, og jeg selv laver jo politisk historie, vil man nok sige.

Kønsperspektivet får i citatet betydning som relevant og vigtigt i undervisningen. Historikeren giver udtryk for, at det er svært at integrere kønsperspektivet i kildeopgaver – kønsperspektivet ”er” ikke i kilderne, men foregår ”væk” fra kilderne. På den måde er det i citatet kilderne, og ikke øjnene der ser – altså

historikeren – der er årsag til, at kønsperspektivet er svært at integrere. Citatet implicerer på denne måde, at hvis et potentielt kønsperspektiv eksisterer, er det lagret i kilderne, og ikke i det spørgsmål som stilles til kildematerialet. Sagt med andre ord trækkes her på det, som i en dansk historiefaglig terminologi kaldes det materielle kildebegreb.

Samtidig levner dette udsagn (ligesom det forrige) en position til kønsforskning: Historikeren vil gerne inddrage kønsperspektivet, han ser det endda som et problem, at han ikke inddrager det; han mener, at det er svært i metodeopgaver, men relevant. Hermed åbnes for en plads til eksperter og fagspecialister i forhold til, hvordan man kan beskæftige sig med køn i historisk forskning.

Kønsforskningens betydning som mere teori- og begrebstungt end anden historisk forskning kan placeres i den debat, der har været (og til dels stadig er) om historisk teori og metode, hvor den mest markante og synlige dikotomi har været at spore mellem en tradition, der fastholder kildekritikken som central historisk metode, og udfordrere som ønsker at gøre op med kildekritikken som omdrejningspunktet for historisk metodelære og at give (andre) teorier en mere central position.²⁰ Hvis man skal placere kønsforskning i denne debat, betyder det, at kønsforskning umiddelbart konnoterer til det teoretisk udfordrende, og at kønsforskning får betydning ved afstand til kildekritisk praksis, som med Jan Ifversens ord:

mere end noget andet [er] den hjørnesten, som holder sammen på historievitenskaben som institution. Det er den, som siden dens gennembrud i det 19. århundrede har givet institutionen videnskabelig legitimation og i sidste ende begrundet dens eksistens. Kildekritik er det, der gør historiefremstilling til videnskab.²¹

Set i dét lys er man på gyngende grund, når der er knyttet betydninger til sig, som noget der foregår på afstand af kilderne. Dog er Ifversens artikel (og den antologi den indgår i) i sig selv et af mange eksempler på, at kildekritikken er kommet under beskyldning, og at der (især i starten af 00'erne) er rokket ved den centrale position som kildekritikken har haft.²²

Teori, som Simonsen betegner som historiefagets anden, har i øvrigt en væsentlig anderledes status i historiefaget end i mange andre akademiske fag. I mange andre rum i universitetsverdenen, såvel som i en bredere offentlig kontekst, vil det teoretiske nemlig konnotere maskulinitet og prestige.²³

Som vi har set eksempler på i dette afsnit betegnes kønsforskning som svær at inddrage.²⁴ Det er dog ikke i alle interviewene, at dette gør sig gældende. Tværtimod betegnes det flere steder i interviewmaterialet som en let og uproblematisk sag at inddrage kønsperspektiver i historisk forskning.

Vigtige kønspektiver og krampagtig kønsforskning

Som interviewer skelnede jeg mellem kønsforskning: forskning der primært fokuserer på køn, og kønspektiv: forskning der inddrager køn som et perspektiv, men hvor køn ikke er primært omdrejningspunkt, og denne skelnen godtog interviewpersonerne. Gennem materialet er der en tendens til, at kønspektiv betegnes positivt og nødvendigt, og at kønsforskning får negativ betydning. I følgende citat forklarer en historiker, hvornår et kønspektiv er relevant:

Hvis man har sådan et rigtig traditionelt, så at sige folketingspolitisk begreb, ikke, så forsvinder kvinderne jo ud af sagaen det øjeblik, de ikke længere har stemmeret [ler]. Men det er jo noget pjat. Man skal have et bredere politikbegreb, og så kommer de her spørgsmål også ind. Og det kan kønsforskning måske åbne op for, hvis ikke den bliver for krampagtig.

Her argumenteres for et politikbegreb, der inkluderer kvinder i politisk historie, og for vigtigheden af at have blik for kønsproblematikker. Beskrivelsen af, om kønsforskning kan hjælpe med dette, er med forbehold. Det er altså ikke en selvfølge, at kønsforskning kan hjælpe til at indtænke køn i forskning og åbne for kønspektiver – det kan de ”måske” og ”hvis ikke...”. En historiker siger som en del af et svar på, om han inddrager køn i sin forskning:

Nogle materialer egner sig godt til nogle spørgsmål og andre dårligt. Så nogen gange, når det ligesom er oplagt.

Og senere, da han beskriver, hvordan han selv har brugt et kønspektiv:

det [var] simpelthen en naturlig del af det [primære emne], og derfor kom det ind.

Inddragelse af kønspektiver fremstår her ikke som noget, kønsforskning har inspireret til, men noget som har været en naturlig del af emnet, uafhængig af forskerens træning i at tænke i køn. Historikeren inddrager et kønspektiv, når det er ”naturligt” og ”oplagt” – altså væsentlig anderledes end kønsforskernes potentielt krampagtige tilgang. Flere steder i interviewmaterialet udtrykkes den holdning, at *køn* har en integreret og passende plads i historiefaget. Derimod er der mere kritiske formuleringer om *kønsforskningens* plads og måske i særdeleshed kønsforskningens plads som ekspertise i forhold til kønsspørgsmål og som katalysator for at indtænke køn i historien. Kønsforskning og kønspektiv får hermed betydning som to meget forskellige ting, som ikke nødvendigvis har så meget med hinanden at gøre. At tænke i køn fremstår i disse eksempler som noget, man som historiker inkluderer,

når det er indlysende og oplagt ved hjælp af sine generelle kompetencer som historiker. Dette kunne have noget tilfælles med den status, som viden om køn har i andre og bredere kontekster i Danmark end netop historiefaget. Kønsforsker Maja Bissenbakker Frederiksen udtaler i et interview:

Køn lider under det, som det altid har lidt under, at det ikke er noget man behøver forskningsbaggrund for at beskæftige sig med: For vi har alle sammen et køn, og derfor er vi alle eksperter.²⁵

Hvis alle har lige gode forudsætninger for at udtale sig om køn, overflødiggøres kønsforskning. Frederiksen udtrykker, at det gør sig gældende i en bredere kontekst, og det tyder på, at det til en vis grad også gør sig gældende inden for historiefaget.²⁶ Det følgende citat er et svar på mit spørgsmål om, hvilken rolle kønsforskning spiller inden for dansk historieforskning i dag:

Jamen altså kønsforskning har jo etableret sig som en blandt mange, kan man sige, bindestregshistorier. Man har sin vinkel, sin indfaldsvinkel, og der er den så at sige med i koret. Og den har da også været – der har været sådan behersket modebølge knyttet til den. Og det er jo stadigvæk sådan lidt hot, ikke. Og jeg ved ikke om du har snakket med [redacted], men altså, jeg tror ikke man havde haft sådan et projekt for 10 eller 15 år siden. Og det er jo også en ressource, ikke, hvis man har en historie, et emne eller en tilgang som er moderne, hot. Jamen altså, så har man tilhør, så har man midler og rider med på en eller anden forskningsfront, ikke. Det er jo sjovt. Så som rids, kan man sige, som underdisciplin, men også med et element af modebølge, det er sådan som jeg ser det.

At ride med på en forskningsfront har en negativ klang i et akademisk rum, hvor selvstændig og kritisk tænkning er vigtige normer, og jeg tolker derfor udsagnene som en måde at lægge afstand til kønsforskning. Andre steder i interviewmaterialet betegnes kønsforskning som ”eksotiske problemstillinger” og ”sofistikerede problemstillinger”. Hvis vi sammenligner med historikerens egen måde at inddrage køn på i sin forskning, som han udtaler andre steder: Når det er ”relevant” og ”naturligt”, så får ”eksotiske problemstillinger” og ”sofistikerede problemstillinger” negativ betydning. Den ”ressource” ved kønsforskning som omtales i ovenstående citat, er altså ikke noget, der styrker Akademia eller historiefaget som helhed. Tværtimod fremstår det sådan, at midlerne bliver tildelt i kraft af, at det er moderne og ikke i kraft af, at de specifikke projekter vurderes som lødig forskning. Nogle af de positive begreber historikeren benytter om kønsforskning, er altså ikke en fordel for historiefaget, men derimod en fordel for kønsforskning og kønsforskere. Formuleringen om ”en eller anden forskningsfront”, er i øvrigt fuldstændig identisk

med en formulering fra en anden interviewperson fra et andet universitet, og jeg læser formuleringen som en måde at lægge afstand til kønsforskning: med brug af krigsmetaforen ”fronten” fremstår kønsforskning fremmed og som en gruppe der vil udøve modstand.

Kønsforskernes valg af forskningsområde relateres til personlige følelser og behov: Det er *sjovt* at være kønsforsker, og det, som gør det sjovt, er, at man har tilhør, midler og er en del af en forskningsfront. Det er altså ikke motiver som eksempelvis interessante, relevante og vigtige problemstillinger, der skal belyses i en højere sags tjeneste (eksempelvis videnskab eller politik), der her fremhæves, som det der kunne motivere kønsforskere. Derimod er det kvindeligt konnoterede begreber som personlige, behovs- og følelsesrelaterede motiver, som at være en del af et fællesskab og at have tilhør. Videnskab forbindes traditionelt med begreber som rationalitet, logisk argumentation og fornuft. Følelser er i denne forståelse af akademisk arbejde uvedkommende og forstyrrende elementer.²⁷

Med begreberne modebølge, hot, moderne og at ride med på en forskningsfront fremstår kønsforskning i øvrigt som et fænomen, der snart går over – et modefænomen der er fremme nu, men som vil blive afløst af nye moder.

Der er steder i interviewmaterialet, hvor der er ansatser til, at kønsforskning potentielt kan gå hen og få for meget plads. I nogle interview fremstår kønsforskning som et felt, der allerede har for meget plads, og kønsforskningens stemme som (for) markant og gennemgribende. Følgende er en tidligere citeret historikers svar, efter at jeg har spurgt ind til hans kommentar om, at kønsforskning kan blive krampagtig:

Altså hvis det ligesom bliver en huskeliste, altså at ”nu skal du huske”, ikke. Og hvis folk ikke inddrager det, jamen så bliver de nærmest korrekset af deres kollegaer, det kan man jo godt opleve nogen gange. ”Og hvor er så kønsaspektet?”, ikke. Nå ja, man må da have lov til at stille de spørgsmål, man nu engang stiller. Og så er der spørgsmål og emner, hvor kønsaspektet er et indlysende nærliggende, og så skal folk have et gok i nøden, hvis de ikke inddrager det. [...] Så der synes jeg, det kan blive lidt krampagtigt.

Når kollegaer problematiserer at køn ikke inddrages, fremstår det her som en uretfærdig kritik og kønskategorien fremstår som en kategori, som får for meget opmærksomhed. At inddrage kønsaspektet, når det er indlysende nærliggende, får her betydning som modsætning til kønsforskningens krampagtige måde at ville inddrage køn på. Denne oplevelse af at kønsforskning fylder uhensigtsmæssigt meget er væsentlig anderledes end de oplevelser som en anden historiker giver udtryk for:

Bare i Sverige, for eksempel, det er meget anderledes, ikke. Jeg har lige været til en konference, hvor der var en del svenskere, hvor man sådan uden problemer adresserer kønsperspektivet. Hvor man – hvis man gør det i Danmark, så skal du enten forklare det eller det er lige før folk undskylder det eller, altså det er ikke noget der falder mange historikere i Danmark naturligt at tænke det eller indtænke det i deres måde at forholde sig til det på. Og der var det meget interessant at se den måde, det var på i Sverige hvor, altså det var helt almindeligt, og det var også almindeligt for mandlige forskere at bruge det. Det var tydeligt at se. Eller i hvert fald for nogen. Eller det var væsentlig mere... Det var væsentligt anderledes end i Danmark, vil jeg sige.

Denne historiker oplever altså, at man i en dansk historiefaglig kontekst skal undskylde, at man bruger et kønsperspektiv, hvilket er væsentligt anderledes end den anden historiker som oplever, at man kan risikere at blive korrekset af sine kollegaer, hvis ikke man inddrager det. Der er altså væsentlig forskel på, hvordan historikerne oplever kønsforskningens stemme i faget. De interviewpersoner, der mener, at køn ikke er så vigtigt for deres forskningsområde, giver primært udtryk for, at kønsforskning har en integreret og passende plads. Omvendt mener de interviewpersoner, der giver udtryk for at køn er helt centralt for at forstå deres forskningsområde eller den periode de beskæftiger sig med, at køn ikke fylder så meget i historiefaget. Der er altså en tendens til, at italesættelser af kønsforskningen som havende central relevans, men perifer position hænger sammen, og at perifer relevans men central position hænger sammen.

På kompromis med kvaliteten

Historisk forskning skal være af høj kvalitet. Til trods for forskellige opfattelser af, hvad der kendetegner forskning af ”høj kvalitet”, og hvilke kriterier forskning skal vurderes ud fra, vil de fleste historikere nok være enige om, at høj kvalitet er en beskrivelse, som bør karakterisere den historiske forskning, som bedrives på historieinstitutter på universiteterne. I interviewene er der eksempler på, at kønsforskning er svært foreneligt med forskning af høj kvalitet. Det gælder eksempelvis, når kønsforskning kobles sammen med politisk korrekthed, politisk motiveret forskning og populistiske hensyn. I følgende interviewuddrag har jeg spurgt en historiker, hvilken rolle han tænker, at politisk korrekthed spiller inden for kønsforskning. Hertil svarer han:

Altså uden at opkaste mig til nogen ekspert i kønsforskning, så synes jeg, at det er vel her dobbelt, ikke. Altså på den ene side, så er det en vej til aktualitet, til at blive hørt, til at få penge, til at være en del af offentligheden. Og på den

anden side så synes jeg, at det er et enormt problem, fordi jeg egentlig hylder de gode gamle høje videnskabelige idealer om, at vi – selvfølgelig ikke kan abstrahere fra, hvem vi er, og jeg vil sige, at jeg er slet ikke betonpositivist i den gode gamle stil, men altså, at vi skal have en eller anden distance. Vi har en højere forpligtelse til den sandhed, vi nu måtte erkende, uafhængig af hvor bekvem eller ubekvem, den nu måtte være. Der ser jeg simpelthen en spænding og et problem. Så på den ene side, politisk korrekthed: en chance, på den anden side: det er skrækkeligt, fordi det dybest set er uvidenskabeligt.

I dette uddrag af interviewet er det en præmis, at politisk korrekthed spiller en rolle i forbindelse med kønsforskning. Politisk korrekthed betegnes her som direkte uvidenskabelig og i modsætning til videnskabelige idealer om at erkende sandhed. Udsagnet er struktureret ud fra et både-og. Politisk korrekthed er på den ene side en chance, og på den anden side skrækkeligt. De to sider konnoterer altså ved første øjekast henholdsvis positivt og negativt. Det skrækkelige hænger sammen med, at det er uvidenskabeligt, og at det ikke er foreneligt med det videnskabsideal og den videnskabsforståelse, som der gives udtryk for. Chancen hænger sammen med, at det er en vej til aktualitet, til at blive hørt, til at få penge og til at være en del af offentligheden. Man kan dog spørge om disse begreber er positive betegnelser for et forskningsfelt i et akademisk rum, til trods for at historikeren her betegner dem positivt – som ”en chance”. Det er en positiv chance for den konkrete kønsforsker, der ønsker midler, men det er ikke en positiv chance for historisk forskning i almindelighed. Hvis vi tager udgangspunkt i, at historiefaget bør producere forskning af høj kvalitet, indikeres ikke en positiv kontra en negativ egenskab ved kønsforskning, men snarere to negative egenskaber: populistisk og uvidenskabelig virksomhed. Det er derimod en anden distinktion, der bliver betydningskonstituerende i udsagnet, nemlig modsætningen mellem videnskabelighed på den ene side, og politisk korrekthed og kønsforskning, som ikke har tilstrækkelig distance, på den anden side. God forskning er her forskning, der er åben for de sandheder, der ligger og venter, og kønsforskning, og hermed politisk korrekt forskning, konstrueres i modsætning til den sandhedssøgende forskning.

Hvis vi sammenholder alle syv interview, var politisk korrekthed det tema, der fremkaldte flest forskelligartede svar. Udover ovenstående citat var de mest interessante udtalelser at kønsforskning ”benytter sig af provokation, som jo et eller andet sted er det modsatte af politisk korrekthed”, hvor politisk korrekthed – stik modsat ovenstående citat – fungerer direkte som et modbegreb til kønsforskning. En anden historiker nævnte eksempler på, at kønsforskning har bragt ”ubehagelige” emner på banen, og så dette som et argument for at politisk korrekthed ikke var et problem inden for kønsforskning. En anden

mente at der sikkert var politisk korrekthed inden for kønsforskning, men at det også gjorde sig gældende inden for hans eget område, og sandsynligvis også inden for mange andre forskningsområder, og tillagde det ikke en særlig betydning for kønsforskning. Politisk korrekthed blev her ikke koblet specielt til kønsforskning og ikke nødvendigvis til forskning af lavere kvalitet. Politisk korrekthed var altså et tema jeg havde bragt på banen, fordi jeg forventede at interviewpersonerne ville finde det relevant i relation til kønsforskning, men det var ikke i alle interviewene at denne antagelse viste sig at holde stik.

Kønsforskningens rødder i kvindebevægelsen tematiseres på forskellige måder i interviewmaterialet. Ofte med dobbelttydige og diskuterende udtalelser, hvor historikerne er i tvivl om, hvordan man meningsgivende kan begrebsliggøre sagen. En af de udtalelser, der eksplicit betegner kønsforskningens politiske rødder som et problem, kommer til udtryk i følgende citat:

Det har måske været lidt en akilleshæl, en hæmsko for kønsforskningen, at den har haft sin rod i kvindebevægelsen og kvindehistorien, fordi den politiske bevidsthed i de miljøer har gjort, at man accepterede mindre intellektuelle standarder, sådan at det de facto har været mindre godt akademisk set. Velment, men mindre godt. Og det har så givet hele feltet en svagere position, end de frugtbare ansatser egentlig berettiger.

Kønsforskning beskrives som "de facto [...] mindre godt akademisk set" og forklaringen ligger i dens rod i kvindebevægelsen og kvindehistorien. Kvindebevægelsen og kvindehistorien vil i andre kontekster blive fortolket som en forudsætning for kønshistorien, men her får de historiske rødder betydning som en "akilleshæl" og en "hæmsko", som kønshistorien hermed bør afgrænse sig fra. Med begrebet "de facto" konstrueres forskning som noget, der "objektivt" set kan være mere eller mindre godt akademisk set. Der behøves således ikke et subjekt, som skal bedømme forskning som mere eller mindre god. Forskning kan være mere eller mindre god uafhængig af en vurderende historiker, situeret i en krop i tid og rum. Denne historiker udtaler desuden, at der knytter sig en "naturlig politisering" til ethvert nyt fagområde. Politisering knytter sig her ikke kun til kønsforskning eller nogle individer, der praktiserer kønsforskning, men er i højere grad udtryk for en strukturel konsekvens af kønsforskningens historie som en relativ ny disciplin. De traditionelle forskningsfelter får hermed betydning som mere apolitiske og neutrale fagområder.

Også andre passager i interviewmaterialet peger på, at kønsforskning får betydning som forskning af lavere kvalitet. Da jeg spørger til kønsforskningens rolle inden for dansk faghistorie i dag, svarer en historiker:

Der er jo dem, der mener, at fordi det har været et forsømt område, så har det fået alt for mange penge i kraft af moralsk indignation og en vilje til at

råde bod på tidligere tiders forsømmelser, mere end i kraft af at der egentlig er kommet lødige projekter frem. Jeg ved ikke om det er rigtigt, at man har kunnet få til ringere ting, bare man kaldte det for kønsforskning, eller det ikke er. Jeg tror nok, at det er en udbredt fornemmelse i faget, at sådan forholder det sig.

Kønsforskning har kunnet få penge til forskning af ringere kvalitet, fordi man har villet råde bod på fortidens forsømmelser – det er den fornemmelse, som historikeren sidder med. Det har betydet, at kønsforskning ikke har konkurreret på lige vilkår med andre forskningsfelter, men faktisk har eller har haft nogle fordele i konkurrencen om midler. Man kan altså ikke regne med og forvente forskning af samme kvalitet fra kønsforskning som fra andre forskningsretninger. Det er den fortælling, som historikeren har adgang til, omend han er i tvivl om, hvorvidt fortællingen stemmer overens med virkeligheden. Han forholder sig kritisk til rygten, idet han ikke ved, om det er rigtigt. Den kritiske indstilling understøttes dog ikke af en modfortælling. Hypotetisk kunne man forestille sig, at der sideløbende med de negativt ladede fortællinger, eksisterede positive fortællinger. Denne historiker har måske ikke haft adgang til sådanne andre fortællinger. Noget tyder på, at historikere i et historiefagligt felt i Danmark har svære vilkår, hvis de gerne vil skabe positive modfortællinger til de overvejende negative fortællinger – der er ikke meget hjælp at hente i faget.

Konklusion

It is significant that 'new' subjects are seen as threatening, and that organisations find ways not just of resisting them but of presenting them as less intellectually demanding, as overly modish, in fact as not 'proper' history.²⁸

Sådan beskriver videnskabshistorikeren Ludmilla Jordanova nye forskningsfelters vilkår i historiefaget. Jordanova skriver om, hvordan institutioner forholder sig, og med formuleringen om at de "finder veje", impliceres en bevidst, intentionel proces. I forhold til dette er denne artikels fokus væsentlig anderledes, da den hverken har et institutionelt niveau eller bevidste forsøg på at påvirke kønsforskningens status i fokus. Men det forekommer mig påfaldende, hvor præcist beskrivelsen af hvordan nye forskningsfelter bliver mødt stemmer overens med det som interviewmaterialet peger i retning af. For det første påpeger Jordanova, at nye emner ses som truende. Det har vi set eksempler på gør sig gældende med udtalelser om, at kønsforskning har eller potentielt kan få en for dominerende plads ved at kræve kønsperspektiver, selv hvor det ikke er relevant. For det andet påpeger Jordanova, at nye emner

fremstilles som mindre intellektuelt krævende. Også det gør sig gældende i interviewmaterialet med formuleringer om, at kønsforskning har accepteret mindre intellektuelle standarder. For det tredje fremhæver Jordanova, at nye emner ses som overdrevent moderne. Med betegnelser som hot, eksotisk og modebølge er det netop en af de måder, kønsforskningen får betydning i materialet. Kønsforskning kan (på trods af en 40 år lang historie i historiefaget) i Jordanovas terminologi stadig betegnes som et ”nyt emne”, til trods for at interviewene også peger i retning af, at det anerkendes at kønsforskning har og bør have en plads i historiefaget. At kønsforskning kobles til teori og kulturhistorie, peger på at denne ”plads” er en plads i modsætning til nogle af de temaer som har stået eller står centralt i en historiefaglig selvforståelse: kildenær forskning og politisk historie. Samlet set peger det på, at kønsforskning står over for nogle udfordringer i forhold til at blive anerkendt som en legitim og værdifuld forskningsdisciplin i historiefaget.

The status of gender studies among Danish historians

This article considers how the field of gender studies is discursively constructed and valued among Danish historians. The perceptions that give gender studies meaning and status are charted using interviews with professional historians from Danish institutes of historical research.

The article offers four main findings with respect to historians’ perceptions of gender studies. Firstly, as a discipline, gender studies is associated with cultural history and disassociated from political history. Secondly, gender studies is connected to theory and divorced from sources. These two findings mean that there is a poor fit between the historians’ perception of gender studies and traditional Danish historical research, because of its tradition of empirical political history. Thirdly, gender studies is perceived as something distinct from a gender perspective. Where gender studies primarily has negative associations, a gender *perspective*, when it is thought ‘natural’ and ‘relevant’, is mainly viewed in a positive light as an obligatory element in good research. Fourthly and finally, the article shows how gender studies did not sit well in the interviewees’ minds with concepts about ‘high quality research’.

Based on these findings, it is argued that gender studies is given meaning in terms of key phenomena in the collective self-perception of the field of history, which has negative consequences for how the discipline is perceived. Thus, the article concludes that gender studies as a subject faces several obstacles in being recognized as a valuable discipline in the field of historical research in Denmark.

Keywords: gender studies, historical studies, historiography, Denmark, 2000s

Noter

- 1 Inger Elisabeth Haavet, "Nyskaping og fellesskap – kjønnshistoriens historie sett gjennom de nordiske kvinnehistorikermøtene", *Tidsskrift for kjønnsforskning* 2009:1–2, s. 112–113.
- 2 Listen administreres af Karin Lützen, Institut for Kultur og Identitet, Roskilde Universitet.
- 3 Haavet 2009, s. 112.
- 4 Haavet 2009, s. 121.
- 5 Der er mange eksempler, der kan tages frem. Her vil jeg fremhæve *Scandias* temanummer *Historia och postmodernism* (2009:1) og Maria Ågren, "Historisk forskning i dag. Observationer under nio års tid" (*Scandia* 2010:2).
- 6 Dorthe Staunæs & Dorte Marie Søndergaard, "Interview i en tangotid" i *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv. Interview, observationer og dokumenter*, Margaretha Järvinen & Nanna Mik-Meyer (red.), København 2005, s. 49–73.
- 7 Disse begreber har jeg hentet fra Bourdieus forståelser af habitus og symbolsk kapital. Pierre Bourdieu, *Viden om viden og refleksivitet. Forelæsninger på Collège de France 2000–2001*, København 2005.
- 8 Bourdieu 2005, s. 105.
- 9 Ernesto Laclau & Chantal Mouffe, *Demokrati og Hegemoni*, København 1997, s. 24.
- 10 Se *Studieordning for grundfagsstudiet på BA-niveau i Historie, 2005-ordningen, rev. 2007* fra Saxo-instituttet på Københavns Universitet og *Studieordning 2005, Historie, Bacheloruddannelsen – revideret august 2008* fra studienævn for historie på Syddansk Universitet.
- 11 Dorthe Gert Simonsen, *Tegnets tid. Historieteoretiske undersøgelser efter den sproglige vending*, København 2000, s. 7. Se også Jeppe Nevers, *Kildekritikkens begrebshistorie. En undersøgelse af historiefagets metodelære*, Odense 2005; Per H. Hansen & Jeppe Nevers, "En teoretisk udfordring til historikerne" i *Historiefagets teoretiske udfordring*, Per H. Hansen & Jeppe Nevers (red.), Odense 2004, s. 7–18; Bernard Eric Jensen, *Historie – livsverden og fag*, København 2003, s. 139.
- 12 Jan Iversen, "Tekster er kilder og kilder er tekster – kildekritik og historisk tekstanalyse" i *Fortidens spor – nutidens øjne. Kildebegrebet til debat*, København 2001, s. 147.
- 13 Margareta Hydén, "Forskningsinterview som relationell praktik" i *Kjøn og fortolkende metode. Metodiske muligheder i kvalitativ forskning*, Hanne Haavind (red.), Oslo 2000.
- 14 Palle Ove Christiansen, *Kulturbeskrivelse som opposition. Træk af forskellige fagtraditioner*, København 2000, s. 8.
- 15 Jensen 2003, s. 150.
- 16 Jensen 2003, s. 150.
- 17 Se i øvrigt diskussionen mellem Kim Salomon, Torbjörn Gustafsson Chorell og Sara Edenheim i *Scandias* temanummer *Historia och postmodernism* (2009:1), hvor det blandt andet diskuteres, i hvilken udstrækning postmodernistisk tilgang til fortiden er anderledes end en mere traditionel eller kildekritisk orienteret tilgang.
- 18 Monika Edgren, "Genushistoria och den tvärvetenskapliga genusforskningen", *Scandia* 2010:1.
- 19 For at sikre anonymitet er interviewpassager, der vil kunne identificere interviewpersonerne, overstreget.
- 20 En af dansk historiefags mest markante metode/teori-diskussioner i 2000'erne, der repræsenterer yderpunkter i forståelser af historikerens arbejde, var mellem Dorthe Gert Simonsen og Bent Egaa Kristensen i *Historisk tidsskrift* 2001 og 2002. Se Dorthe Gert Simonsen, "Tegn og iagttagelse. At læse Erslev efter den sproglige vending", *Historisk Tidsskrift* 2001:1, s. 146–180; Dorthe Gert Simonsen, "Om erslevske virkelighedsslutninger og deres (empiriske) kontekst. Et svar til Bent Egaa Kristensen", *Historisk Tidsskrift* 2002:2, s. 364–381; Dorthe

- Gert Simonsen, "Opsummerende og afsluttende bemærkninger", *Historisk Tidskrift* 2002:2, s. 396–403; Bent Egaa Kristensen, "Historisk metode og tegnets analytik", *Historisk Tidskrift* 2002:2, s. 177–218; Bent Egaa Kristensen, "Tekst, virkelighed og metode. Svar til Dorthe Gert Simonsen", *Historisk Tidskrift* 2002:2, s. 382–396.
- 21 Ifversen 2001, s. 147.
- 22 Nogle af de vigtigste er Nevers 2005 og Simonsen 2000.
- 23 Se fx Dorte Marie Søndergaard, *Tegnet på kroppen. Køn: Koder og konstruktioner blandt unge voksne i Akademia*, København 1996, s. 273–282.
- 24 Når historikere oplever kønsforskning som teoretisk svært tilgængelig, er en del af årsagen sandsynligvis et ret stort gab mellem et teoretisk kønsforskningsfelt og et empirisk funderet historiefag. Men måske er der også en anden forklaring, som knytter sig til en større samfundsmæssig kontekst, og hvor der er markante forskelle mellem Danmark og Sverige. Siden starten af 1990'erne har svenske feminister sat aftryk på svenske medier i højere grad end feminister i resten af Norden. Se Gunilla Edemo & Ulrika Westerlund, "Ingen enad kamp" i *Femkamp. Bang om nordisk feminism*, Stockholm 2004, s. 303. Det kræver træning at få øje på fænomener man ikke er vant til at rette sit blik imod, og derfor vil studerende og forskere, der har befundet sig i Sverige siden starten af 1990'erne, have fået mere hjælp fra en svensk offentlig debat til at se kønnede problemstillinger end danske studerende og forskere, der har fulgt tilsvarende med i en dansk offentlig debat.
- 25 Anita Frank Groth, "Danskfaget som køns- og etnicitetsbarometer", interview med Maja Bissenbakker Frederiksen, *KVINFOs Webmagasin*, 2008, <http://www.kvinfo.dk/side/559/article/839/>, citeret 20. september 2011.
- 26 Et eksempel på at beskæftigelse med køn heller ikke i en bredere kontekst i Danmark anses for at kræve særlige kompetencer er, at Danmarks daværende minister for ligestilling Lykke Friis den 7. marts 2011 nedsatte et mandepanel, bestående af 19 mænd, der skulle "sætte fokus på drenge og mænds muligheder i samfundet". Minister for ligestilling: http://www.lige.dk/fokus_mandepanel.asp, citeret 20. september 2011. De 19 udvalgte mænd havde det tilfælles, at de ikke havde professionel viden om køn eller mænd.
- 27 Charlotte Bloch, *Passion og Paranoia. Følelser og følelseskultur i Akademia*, Odense 2007, s. 13.
- 28 Ludmilla Jordanova, *History in Practice*, London 2000, s. 9.